

ARRIBA A MONTSERRAT COM PUGUIS (S. XIX - XX)

Ramon Gené Capdevila

Com s'ha dit moltes vegades, la Festa de Sant Magí de Cervera té el seu nucli central, la seva raó de ser, en l'anada a les fonts de la Brufaganya que el nostre anacoreta va fer brollar, miraculosament, d'un cop de gaiato, a fi de recollir-ne l'aigua crua, que ni cou ni mol, i repartir-la pels carrers de la ciutat -«Arriba a Sant Magí com puguis», ens recorda, cada any, el programa d'actes-.

I és que en una comarca rural d'interior com la nostra, d'una fe cristiana senzilla i lligada a la terra, en què la pagesia era (i és) motor clau de la seva economia, on la pluja habitualment escasseja -aquest any, certament, força més migrada del que ens tenia acostumats- i on no resultava pas estrany acudir a la protecció divina, repartir l'aigua del sant anacoreta era (i és) desitjar als nostres veïns, del barri i de tota la ciutat, les tres coses més importants de la vida que cantava l'èxit internacional de 1941 del compositor argentí Rodolfo Sciammarella: Salut -per les intrínseques propietats miraculoses de l'aigua de Sant Magí-, Doblers -bona collita- i Amor -i és que més d'un trobava la seva mitja taronja a la popular caminada i/o Aplecs

de Sant Magí, que reunien en un ambient distés força gentada, i era costum que els promesos acudissin a la protecció del Sant per tenir un bon enllaç matrimonial, d'aquí l'adagi a *Sant Magí ves-hi fadri, a Montserrat ves-hi casat*-.

I aquest refrany ens dona peu al tema que volíem tractar en aquest article, en motiu dels 800 anys de la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat,¹ i que hom ja pot haver endevinat del títol: la devoció de Cervera a la Moreneta i l'anada a peu des de la nostra ciutat a Montserrat, que té lloc anualment les vigílies de la festa de la Patrona de Catalunya -activitat que comparteix força característiques amb l'*Arriba a Sant Magí com puguis* a que fèiem referència-².

---

¹ En motiu del 800 Aniversari s'ha organitzat un pelegrinatge a Roma amb nombroses activitats diferents, entre les que s'inclouen una audiència amb el Papa Francesc, un concert de l'Escolania de Montserrat i ballades de sardanes. Per a més informació vegeu la pàgina web <http://www.montserratoma2023.com/>

² S'escapen del present treball les múltiples relacions extra-cerverines entre Montserrat i Sant Magí,

El dia 23 de juliol de 1223 “*Ramón, per gràcia de Déu, Abat de Ripoll, i Berenguer, Prior de Santa Maria de Montserrat, amb plena voluntat i consentiment de tots els monjos, a instància i pregàries de molts devots, inicien i funden, al Monestir, la Confraria de Nostra Senyora de Montserrat*”. Els primers confreres foren el llavors Arquebisbe de Tarragona, Aspàreg de la Barca, i la Reina Elionor d’Aragó.

La Guerra del Francès, que el 1811 va destruir el Monestir, i el decret de secularització que va dispersar la comunitat de Montserrat el 1835, van interrompre bruscament la vida de la Confraria. No obstant, a l’octubre de 1857 es va crear la Junta de Restauració Artística i iniciar-se les obres de reconstrucció arquitectònica de Montserrat, que coincidiren amb el Moviment de la Renaixença Catalana. Aquest Moviment va contribuir a fer de Montserrat el centre cultural i espiritual de Catalunya, que renaixia després de la devastació de les guerres napoleòniques. Cal destacar la dedicació del Bisbe Torres i Bages, amb el seu magisteri i la Visita Espiritual a la Mare de Déu de Montserrat, del Canonge de Vic, Jaume Collell, i la seva influència a través de la Veu de Catalunya, de Mossèn Cinto Verdaguier

---

un tema sense dubte ben interessant que ha estat abordat, que sapiguem, pel Sr. Ramon Oranias i Orga, OSB., de la Comunitat monàstica de Montserrat, gran organista i bon coneixedor de Sant Magí, en la conferència que impartí sobre “*Jordi de Mendoza, l’orguener de Montserrat a Sant Magí*” en el decurs de l’exposició “*Sant Magí, el miracle de l’aigua*” organitzada pels Amics de Sant Magí de la Brufaganya i el seu entorn i que tingué lloc el 24 de setembre de 2021.

amb el Virolai, de Felix Sardà i Salvany i de Victor Balaguer entre molts d’altres.

Arrel de les festes del Mil·lenni de Montserrat (1880), Mons. José María de Urquinaona y Bidot va anar a Roma amb la joventut catòlica de Barcelona a demanar al Papa Lleó XIII la gràcia de la coronació canònica. El 14 de juliol de 1881 el Sant Pare signava el decret de la coronació i l’11 de setembre del mateix any declarava la Verge de Montserrat Patrona principal de Catalunya.

Pel que fa a la Confraria, l’Abat Miquel Muntadas va redactar uns estatuts nous possibilitant l’establiment de delegacions. Els primers centres delegats es constituïren al juny de 1881 i, fins a finals d’any en van quedar constituïts 44 a Catalunya, 3 a la resta d’Espanya i 3 més a Amèrica. A Cervera, prèvia petició dels fidels de la parròquia i autorització del bisbe de Solsona, la delegació quedà erigida el 26 de juny de 1881, essent un dels primers centres delegats que es crearen, tal com testimonia la certificació expedida a l’efecte que hom pot observar a la capella de la Verge de Montserrat de l’església de Santa Maria de Cervera (no pas gaire lluny de la que acull la imatge de Sant Magí).

I no és estrany que fos així, atesa la gran devoció que la població de Cervera tenia a Montserrat, especialment com a advocada en temps de sequera. Així, en els anys d’escassetat de pluges que posaven en risc les collites -com el que ens ocupa-, sembla que el protocol per implorar la benedicció i pluja divines era baixar fins al convent de Santa Maria de Jesús i el riu Ondara en processó determinades imatges

i/o relíquies, tals com la Mare de Déu del Miracle o dels Caputxins -especialment advocada per la pluja, tal com canta la tornada dels goigs “*de aquesta gràcia vostra, deu-nos pluja, puig podeu*”-,³ o la Vera Creu del Santíssim Misteri, així com enviar caminant una representació de sacerdots i paers fins a Sant Magí o, més habitualment, fins al Monestir de Montserrat, tradició que, recuperada amb posterioritat i adaptada als temps actuals, continua encara anualment.⁴

El 1931, IXè Centenari de la fundació del Monestir i 50è Aniversari de la Coronació de la Verge de Montserrat i l'erecció del temple com a Basilica Menor, l'Abat Marcet va canviar la redacció dels estatuts de la Confraria.⁵ Al seu torn,

---

³ Per a més notícies sobre la Verge del Miracle i el Convent dels Caputxins vegeu SALAT NOGUERA, M^a. Teresa (2006) “*El convent dels Caputxins a Cervera. La Verge del Miracle*” a Quaderns del Barri de Sant Magí, 16, pàg. 91-100.

⁴ Sobre els pelegrinatges a Sant Magí en temps de sequera, vegeu LLOBET PORTELLA, JOSEP M^a, “*Pelegrinatges cerverins a Sant Magí de la Brufaganya (1584-1593)*” a Quaderns Barri de Sant Magí, núm. 30; Cervera, 2020, pàg. 41-44. Sobre els temps de sequera i pregàries realitzades durant els segles XVI i XVII a la nostra ciutat vegeu DURAN I SANPERE, Agustí “*Esterilitat i pregàries*” i “*Anyades Adverses*” a Llibre de Cervera, Documents de Cultura, Ed. Curial, Barcelona, 1977, pàg. 77-82 i 443-445 respectivament.

⁵ Més recentment, el 1981, sent Abat el P. Cassià M. Just, al Centenari de la Proclamació de la Mare de Déu de Montserrat com a Patrona Principal de Catalunya, es va iniciar un nou procés de renovació de la Confraria i l'any 2017, a la celebració jubilar dels 425 anys de la Dedicació de la Basilica de Montserrat, el P. Abat Josep M. Soler aprova uns nous estatuts adaptant-les a l'esperit del Concili Vaticà II.

el 1947, amb l'abat Aureli M^a. Escarré, es van celebrar les Festes de l'Entronització de la Sagrada Imatge al nou Tron de plata ofert en subscripció popular pel poble de Catalunya i es reprengué la tradició de la Vigília de Santa Maria i l'ofrena de làmpades votives com a expressió d'amor, generositat, fe i agraïment d'un Poble a la Mare del Senyor. I novament Cervera hi fou no només present sinó en una singular posició que continua a data d'avui.

En efecte, segons la documentació conservada,⁶ creat el corresponent Secretariat Comarcal de la Segarra a Cervera de la Comissió Abat Oliva -organisme que coordinà la celebració a nivell de tot Catalunya-, s'encarregà la llàntia pel Monestir al taller de forja litúrgica “Jorba” de Barcelona i l'altar i la imatge de la Moreneta al temple de Santa Maria de Cervera a l'escultor Camps i Arnau, també de Barcelona -doncs segons l'abat Escarré era qui oferia la reproducció més exacta a l'original.-

Respecte a la llàntia, que és comarcal i, per tant, de tota la Segarra, resulta si més no curiós que es generés certa controvèrsia per part dels representants de Guissona i Torà, que no es consideraven integrats a la Segarra. Finalment la qüestió es va salvar posant a la llàntia els tres escuts de Cervera, Guissona i Torà i en el medalló la inscripció “*Les Comarques de Cervera, Guissona i Torà a la Mare de Déu de Montserrat*”,⁷ aquesta equivalència

---

⁶ Agraïm al Sr. Josep Mª Ubach i al Sr. Joan Castellà les explicacions orals sobre l'anada a Montserrat i l'accés a la documentació

⁷ Després de molts anys en què semblava que la

R E G L A

del Grup de Romeus "Coll de les Sabines", pertanyent a la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat, a Cervera. - - - - -

Introducció

El dia 25 d'abril del 1946, i amb motiu de la solemníssima entronització de la Mare de Déu de Montserrat al tron que tot Catalunya li havia ofert, va constituir-se el Grup, a la Ciutat de Cervera, amb la finalitat de renovar l'antiquíssima tradició ceriverina de les peregrinacions a la Santa Muntanya.

Després de sis anys ininterromputs de peregrinació per a vetllar Santa Maria en la nit de la vigilia de la seva Festa, reunits tots els romeus d'aquell any a Montserrat, el dia 27 d'abril del 1952, van estimar necessària la redacció de la Regla per la qual havia de regir-se el Grup, a quin fi van encarregar de la formació d'un avant-projecte al Cronista interí el qual, complimentat que fou l'encàrrec, el sotmeté a l'aprobació del Capítol del Grup, reunit a la Ciutat de Cervera el dia de del 1956, essent aprobada per unanimitat la següent redacció de l'esmentada Regla, a la qual tots solemnement prometeren sotmetre's:

Una pàgina dels estatuts de la confraria de la Mare de Déu Montserrat.

sembla que no es va tenir tant en compte però en el moment de satisfer el preu a l'orfebreria, doncs Cervera va assumir la major part del cost-.

El 25 d'abril de 1947 s'inicià el romiatge a peu de Cervera a Montserrat, del que en formaren part també un sacerdot i un representant de la Paeria, prèvia benedicció solemne i repic general de campanes, entrant al Monestir gairebé al punt de les 12h de la nit del dia 26, essent la primera de totes les llànties que s'oferiren a la Verge bruna. Així mateix, a la Missa de la Vetlla, foren els representants de Cervera els qui oferiren el vi i unes espigues de blat, com a símbol de la terra i de l'Eucaristia, fet que ha continuat cada any ininterrompudament fins a data d'avui -enguany, a més, s'ha entregat per a la biblioteca monacal, un exemplar del llibre sobre les Campanes i Campanars de Cervera que presentàvem l'any passat, justament per Sant Magí-. En la caminada fins a Sant Magí en canvi, el que ofrena cada any Cervera al Santuari de la Brufaganya és un càntir.

Uns anys més tard, el 1956, s'aprovà per unanimitat la Regla del Grup de Romeus "Coll de les Savines", pertanyent a la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat, a Cervera, per les que s'havia

---

integració territorial de la Segarra no estava en entredit, més enllà de la reivindicació de la Segarra històrica, Torà -junt amb Biosca- canviarà a la comarca del Solsonès -Guissona, de moment, seguirà a la comarca tot i el seu innegable pes econòmic i demogràfic-, a efectes de Montserrat però les tres poblacions continuaran essent les comarques de la Segarra.

de d'organitzar el romiatge. En aquest reglament es preveu, entre altres aspectes, l'organització del Consistori o Junta amb l'Arxipreste de Cervera com a president honorífic, un president efectiu, amb el títol de Pare Abat, i una presidenta de la secció femenina -cal tenir en compte que homes i dones peregrinaven per separat, fent el recorregut, els homes, en 2 dies, i les dones en 3- amb el títol de Mare Abadessa, i, entre altres càrrecs, un preparador físic per revisar l'estat dels romeus i fer-los-hi les advertències necessàries abans de sortir (Regla 4º); el Capítol o Assemblea General, on tenien veu i vot tots els Romeus, entenen com a tals els que hagin realitzat 3 anys de peregrinació, a més de poder-hi assistir sense veu ni vot els postulants -1 any de pelegrinatge- i amb veu però sense vot els novicis -2 anys- (Regla 14º i següents); el distintiu o emblema del grup, amb l'escut amb el cérvol, la muntanya de Montserrat i el bastó de pelegrí (Regla 21º), i les normes específiques que havien de regir la peregrinació anual, que s'havien de llegir abans de la sortida i escoltar en absolut silenci, tals com la prèvia benedicció dels pelegrins davant l'altar de la Verge de Montserrat de l'església parroquial, fer Vot d'obediència al Pare Abat i de castedat durant la ruta i estada a Montserrat, resar el Sant Rosari quan així es disposés (habitualment uns quilòmetres abans d'arribar a Igualada), assistir a la Vetlla de vigília, i ajudar en qualsevol necessitat a qualsevol altre Romeu que ho necessités -si un caminant es quedava endarrere o alentia la marxa s'havia de designar-ne un altre per acompanyar-lo i la negativa d'auxilis era causa d'expulsió immediata- (Regla 23º).

Amb el desig que la Verge de Montserrat i Sant Magí ens ajudin a perseverar en el nostre camí, que sapiguem ajudar sempre als nostres conciutadans que ho necessiten -doncs com diu la Regla, cap

Romeu pot ser abandonat- i que Cervera pugui mantenir en lloc destacat aquestes dues cites amb el mateix esperit de devoció i companyonia, us desitjo molt bona festa de Sant Magí.

Altar de la Mare de Déu de Montserrat. Tarjeta postal. Nº 19 - Cervera. Foto Raymond. Edic. Libreria Batalla.